

Pavel GANTAR
Liljana JANKOVIČ GROBELŠEK

Povzetek končnih ugotovitev 29. Sedlarjevega srečanja urbanistov in prostorskih planerjev z naslovom *Od prostorskega načrtovanja do upravljanja prostora*, ki je potekalo 1. junija 2018 v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani

Tradicionalno že 29. Sedlarjevo srečanje Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije je potekalo 1. junija 2018, prav na dan, ko so se začeli izvajati novi prostorski zakoni. Od njih v strokovnih krogih pričakujemo, da bodo utrli pot premišljenemu, strokovno podprtemu in družbeno odgovornemu prostorskemu načrtovanju in upravljanju prostora na sploh. Tako imenovani »prostorski trojček«, torej zakon o urejanju prostora, gradbeni zakon ter zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti, pokrivajo in normativno urejajo tako rekoč vse poglobitve razsežnosti upravljanja prostora, od načrtovalskih do tehničnih, upravnih, strokovnih, zemljiških in nadzornih vidikov poseganja v prostor. Če bomo v državi v prihodnosti tem zakonom uspeli dodati še zakon o obdavčenju nepremičnin, ki bo v funkciji racionalne rabe grajenega prostora in racionalne pozidave še nepozidanega, posebej pa že degradiranega prostora, bomo torej po več kot dvajsetletnem prizadevanju dobili v roke ustrezne instrumente, ki obetajo razumno in trajnostno ravnanje s prostorom.

Sicer pa je bilo na 29. Sedlarjevem srečanju predstavljenih več kot 20 prispevkov več kot 30 avtorjev. Pregled prispevkov nakazuje izjemno raznovrstnost tem – od obravnave bolj splošnih vprašanj, razprave o novosprejeti zakonodaji do zakonodajnih pobud in predstavitev konkretnih mikro- in makrourbanističnih oz. prostorskih projektov.

Rdeča nit 29. Sedlarjevega srečanja je bila ideja, zapisana v naslovu. Da namreč za današnje razmere le ena razsežnost, to je prostorsko načrtovanje, pa čeprav se vse začenja pri njem, še ne zadošča za usmerjanje in oblikovanje prostorskega razvoja, ki hkrati omogoča razvoj dejavnosti v prostoru, obenem pa razvija tudi varstveno funkcijo v njem. Poudarek na celovitem upravljanju prostora, ki zajema različne ravni in številne akterje in je sposobno usklajevati interese v prostoru ter urbanizmu

podeljuje javno razsežnost, je zato toliko pomembnejši. Udeleženke in udeleženci srečanja so v razpravi ob oblikovanju sklepov poudarili:

- Novosprejeti prostorski zakonodaji, ki je pravkar začela veljati, je treba posvetiti posebno pozornost. Čim prej je treba sprejeti podzakonske predpise, predvsem pa je treba podrobno spremljati implementacijo zakona v praksi. Tematika, ki jo obravnavajo zakoni, je kompleksna. Ni mogoče predvideli vseh mogočih situacij in zapletov pri uporabi zakona, zakoni se bodo začeli pisati šele s konkretno uporabo v praksi. Pristojno ministrstvo mora pozorno spremljati implementacijo, predvsem pa zagotoviti načine poročanja in odzivanja na težave, ki so bodo pojavljale. Zato predlagamo:
 - ustanovitev neke vrste »strokovne skupine« (*task force*), ki bi bila zadolžena za sprotno odzivanje na probleme – DUPPS je pri tem pripravljeno sodelovati;
 - nadaljevanje izobraževanja in informiranja za vse tiste, ki so dejavni pri urejanju prostora; če bomo uso- do zakonov prepustili samo iznajdljivosti prostorskih načrtovalcev ter lokalnih in državnih uradnikov smo lahko (ponovno) na poti neuspeha.
- V razpravi je bilo večkrat poudarjeno, naj se DUPPS dejavneje vključi v razprave glede pridobivanja in uporabe sredstev iz kohezijskih skladov EU. Naša ocena je, da prihaja do velike razdrobljenosti dodeljevanja sredstev, zato tudi do manj racionalne porabe. Od političnih odločevalcev na nacionalni ravni pričakujemo, da bodo uspeli jasneje in nedvoumneje vzpostaviti prioritete, ki bodo omogočile realizacijo tistih projektov, ki prinašajo večje koristi za večje število državljanov in državljanek.
- Opažamo da je dejavnost prostorskega načrtovanja izgubila velik delež nekdanjega vpliva in status, ki ga je imela v sistemih dolgoročnega usmerjanja družbenega in prostor-

skega razvoja. Zato bo DUPPS več pozornosti posvetilo negovanju družbenega vpliva in dviga samozavesti urbanistov in prostorskih načrtovalcev, predvsem z nastopi v javnosti in organizacijo dogodkov, ki bodo opozarjali na pomen urbanizma, razvoja mest in prostorskega načrtovanja, ter tudi z oglašanjem ob konfliktnih projektih v prostoru.

- DUPPS opaža, da se ob številnih prenovah, predvsem stanovanjih objektov in v novih lastniškopravnih razmerjih, zapostavlja in zanemari vloga arhitektov in avtorske zasnove projektov, včasih do neprepoznavnosti prvotne arhitekturne zasnove. Predlagamo, da je v postopkih dovoljevanja prenov treba pravice zasebnih lastnikov objektov soočiti s pravicami snovalcev teh objektov, kar zadeva njihovo oblikovno zasnovo.
- Razpravljavci so večkrat poudarili, da je večina problemov, s katerimi se srečujemo v prostoru, rešljivih le na nadlokalni ravni načrtovanja. Sicer obstajajo pravne osnove za povezovanje občin in načrtovanje na regionalnih ravneh, vendar so taki primeri redki, zato predlagamo, da se, dokler ne bodo ustanovljene pokrajine, tudi finančno in drugače spodbuja nadlokalno oziroma regionalno načrtovanje. Pozdravljamo regionalne prostorske plane, ki jih je uvedel novi zakon o prostorskem načrtovanju, in pričakujemo, da se bodo v duhu zapisanega začeli čim prej pripravljati in tudi izvajati skupaj z razvojnim načrtovanjem, ki je v pristojnosti ministrstva za gospodarstvo.
- DUPPS meni, da je končno treba pretrgati prakso dopuščanja nereda v prostoru, tudi zaradi slabo uveljavljene in neustrezne politike nadzora in sankcioniranja ter vsakih 15–20 let z zakonskimi spremembami dopuščati legalizacijo nezakonito postavljenih objektov in ureditev v prostoru, kot se je ponovno zgodilo s sprejetjem zakona o urejanju prostora. Taka politika bo prostorske probleme samo zaostrovala in bo povečevala neracionalnosti v rabi prostora.
- DUPPS od političnega in politično predstavniškega segmenta družbe pričakuje, da vprašanje urbanega in prostorskega razvoja ne bo potisnjeno na rob političnih vprašanj ter da prostor in tudi okolje v političnem jeziku ne bosta nastopala samo kot »birokratska ovira«, ki se ji je treba izogniti, ne glede na to, kako s tem poslabšamo razmere v prostoru in pogoje za kakovost življenja. Pričakujemo, da bodo upravljanje prostora in urbanizem obravnavali kot zadevo v »javni domeni«, torej kot zadevo, ki je v korist vsem.

Sklepne ugotovitve je pripravil dr. Pavel Gantar, dopolnil in potrdil pa izvršni odbor Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije. Ugotovitve so bile poslani gospo Ireni Majcen, ministrici za okolje in prostor, Skupnosti občin Slovenije, Združenju mestnih občin Slovenije, Združenju občin

Slovenije, poslanskim skupinam, povabljenim in udeležencem Sedlarjevega srečanja ter medijem.

.....
Dr. Pavel Gantar, prostorski sociolog, upokojen
E-pošta: pavel.gantar@siol.net

Dr. Liljana Jankovič Grobelšek
Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, Ljubljana,
Slovenija
E-pošta: drustvo.dupps@gmail.com